

DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2024-286-6-74-85>

УДК 334.716:[330.341.1:332.1](477)

ПОТЕНЦІАЛ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ ЗАКАРПАТТЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ольшанський О.В., Маслош О.В., Подкуйко В.М.

THE POTENTIAL OF INDUSTRIAL PARKS IN THE REGION: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Olshansky O.V., Maslosh O.V., Podkuiko V.M.

Стаття присвячена дослідженню потенціалу та перспектив розвитку індустріальних парків Закарпатської області як ефективного інструменту регіонального розвитку. Проаналізовано міжнародний досвід створення та управління індустріальними парками, визначено ключові чинники їх успішного функціонування. Виявлено основні передумови розвитку індустріальних парків у Закарпатті,

На основі актуальних даних здійснено аналіз спеціалізації наявних індустріальних парків. Визначено основні проблеми, що стримують розвиток індустріальних парків, серед яких недосконалість нормативно-правового регулювання, недостатній рівень державної підтримки, обмеженість фінансування та інфраструктурні виклики. Встановлено, що вирішення цих проблем сприятиме підвищенню ефективності функціонування індустріальних парків та їхньої привабливості для інвесторів.

Запропоновано концепцію залучення інтелектуального капіталу внутрішньо переміщених осіб (ВПО) до розвитку індустріальних парків через створення централізованої бази даних та впровадження адаптаційних програм. Особливу увагу приділено можливостям залучення інтелектуального капіталу ВПО для зміцнення трудового потенціалу індустріальних парків. Обґрунтовано необхідність створення бази даних висококваліфікованих ВПО, які не працюють за фахом, що дозволить оптимізувати кадрове забезпечення. Запропоновано комплексний підхід до інтеграції ВПО, що включає інформаційну підтримку, професійне навчання, адаптаційні програми та створення сприятливих умов праці. Розвиток партнерських відносин з університетами та навчальними закладами дозволить забезпечити підготовку кваліфікованих кадрів, що сприятиме

довгостроковій конкурентоспроможності індустріальних парків та економічному зростанню регіону.

Вирішення виявлених проблем та використання інтелектуального капіталу ВПО дозволить Закарпатській області підвищити свій промисловий потенціал та залучити більше інвестицій. Запропоновані заходи очікується, що матимуть значний вплив на соціально-економічний розвиток регіону, сприяючи сталому зростанню та покращенню якості життя його мешканців.

Ключові слова: індустріальні парки, регіональний розвиток, внутрішньо переміщені особи (ВПО), кадрове забезпечення, Закарпатська область

Вступ. Регіональний розвиток Закарпаття набуває особливої ваги в умовах сучасних економічних, соціальних та геополітичних викликів. Одним із перспективних інструментів стимулювання економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності регіону є розвиток індустріальних парків. Завдяки своєму стратегічному розташуванню на стику кількох європейських країн, Закарпаття має унікальні можливості для залучення інвестицій, створення нових робочих місць та інтеграції в європейські виробничі ланцюги.

Попри певні успіхи у створенні індустріальних парків, їхній потенціал залишається недостатньо реалізованим через низку економічних та організаційних проблем. Сучасний стан індустріальних парків та перспективи подальшого розвитку вимагають детального аналізу й розробки обґрунтованих

практичних рекомендацій для підвищення їхньої ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно із Законом України «Про індустріальні парки» (№ 5018-VI від 21.06.2012) [1], індустріальний парк визначається як територія, визначена відповідно до генерального плану населеного пункту, площею від 10 до 1000 гектарів, яка надається суб'єктам господарювання для створення нових або розвитку чинних виробництв із застосуванням інноваційних технологій.

Індустріальні парки характеризуються наявністю організаційної структури, що забезпечує управління спеціалізованою компанією-оператором, яка підтримує діяльність резидентів. Важливим елементом є розвинена інфраструктура, яка включає енергетичні, транспортні, логістичні мережі, підготовлені земельні ділянки та доступ до комунікацій. У багатьох країнах резиденти таких парків отримують податкові пільги, знижки на оренду або інші переваги, що робить ІП важливим інструментом стимулювання економічного зростання.

Світові підходи до визначення індустріальних парків також підтверджують їх значущість у сучасній економіці. Наприклад, за визначенням Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (UNIDO), ІП розглядаються як фізичні території або зони, створені для сприяння промислового розвитку через забезпечення підприємств готовою інфраструктурою, логістикою та адміністративною підтримкою [2]. Згідно з рекомендаціями Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), індустріальні парки є ключовими інструментами регіональної політики для залучення інвестицій та формування економічних кластерів [3].

Академічні підходи також розглядають ІП як платформу для економічного зростання. Зокрема, Г. Портер [4] наголошує на значенні концентрації підприємств на певній території для формування конкурентних переваг, а Ben Vermeulen звертає увагу на спеціалізації регіонів через впровадження інновацій і спільну інфраструктуру [5].

В українському контексті, за даними досліджень Ж.В. Гарбар та В.А. Гарбар, індустріальні парки виступають важливим інструментом регіонального розвитку [6], сприяючи залученню інвестицій та розвитку інноваційної діяльності. А.О. Андрієнко у своїй роботі [7] аналізує вплив ІП на створення

робочих місць та стимулювання локального бізнесу.

Отже, індустріальні парки є багатофункціональними інструментами, які забезпечують сприятливі умови для бізнесу, сприяють регіональному розвитку та інтеграції в сучасні економічні процеси. Їх значення в умовах конкурентної економіки постійно зростає, що підтверджується міжнародним досвідом та науковими дослідженнями. Також ІП є одним із найпоширеніших інструментів стимулювання економічного розвитку та залучення інвестицій у світі. У різних країнах цей механізм адаптовано до локальних умов, що дозволяє ефективно використовувати природні, економічні та людські ресурси.

Загалом, світовий досвід демонструє, що успішні індустріальні парки мають такі спільні риси [8-13]:

- розвинену інфраструктуру, включаючи транспортну, енергетичну та цифрову;
- підтримку з боку держави у вигляді податкових пільг, грантів та стимулів для інвесторів;
- тісну співпрацю між бізнесом, науковими установами та місцевими органами влади;
- орієнтацію на експорт і глобальні ринки.

Індустріальні парки відіграють важливу роль у стимулюванні економічного зростання та забезпеченні сталого розвитку регіонів.

По-перше, індустріальні парки виступають центрами інноваційної діяльності. Завдяки взаємодії підприємств із науковими та освітніми установами формується база для розробки нових технологій і їх впровадження у виробництво. Наприклад, у багатьох країнах Європейського Союзу, таких як Німеччина чи Нідерланди, індустріальні парки є частиною регіональних інноваційних кластерів, де об'єднуються зусилля малого і середнього бізнесу, університетів та уряду [11-12].

По-друге, індустріальні парки сприяють децентралізації економічної активності. У регіонах із низьким рівнем урбанізації вони можуть створювати нові робочі місця, що знижує рівень міграції населення до великих міст. Це особливо актуально для таких країн, як Польща, Угорщина чи Україна, де розвиток індустріальних парків у малих містах допомагає забезпечити їх економічну життєздатність.

По-третє, індустріальні парки сприяють інтеграції місцевих економік у глобальні ланцюги постачання. Завдяки залученню міжнародних інвесторів та розвитку експортноорієнтованих виробництв, регіони

можуть отримувати доступ до нових ринків і технологій. Успішний приклад такого підходу можна спостерігати у Китаї, де індустріальні парки стали ключовим елементом інтеграції країни у світову економіку [9-10].

Також індустріальні парки є важливими для екологічної модернізації регіонів. Новітні підходи до організації виробництва дозволяють оптимізувати використання ресурсів і зменшувати екологічне навантаження. У багатьох країнах ЄС, таких як Данія та Швеція, індустріальні парки інтегрують принципи циркулярної економіки, що підвищує їхню екологічну ефективність [3,11-12].

Нарешті, індустріальні парки сприяють підвищенню соціальної згуртованості. Завдяки створенню робочих місць для місцевого населення та розвитку інфраструктури (доріг, комунікацій, соціальних об'єктів), парки поліпшують якість життя в регіоні.

З початком війни в Україні активізувався процес створення індустріальних парків. У 2023 році місцева влада та приватний бізнес ініціювали запуск щонайменше 30 нових парків, а до кінця 2024 року їх загальна кількість зросла до 100. За оцінками В. Кириленка [14], на десятому році розвитку індустріальних парків спостерігається перехід від кількісного зростання до підвищення якості їхньої роботи. Станом на перший квартал 2022 року серед 62 зареєстрованих парків функціонували лише чотири. Протягом 2023 року цей показник зріс удвічі, і наразі в Україні діє 15 індустріальних парків. Очікується, що у 2025 році кількість працюючих парків може досягти 30, оскільки значна частина з них перебуває на етапі активного будівництва.

Метою статті є аналіз сучасного стану індустріальних парків Закарпаття та перспективних напрямів їх розвитку. Основними завданнями є вивчення чинних індустріальних парків, визначення їхніх ключових характеристик та розробка пропозицій щодо підвищення їхнього потенціалу.

Виклад основного матеріалу

В сучасних умовах розвитку економіки важливе значення мають інфраструктурні об'єкти, які сприяють створенню умов для розвитку бізнесу та залучення інвестицій. Індустріальні парки є ключовими елементами економічного зростання регіонів, надаючи можливості для ефективного використання ресурсів та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Закарпаття, як регіон з унікальним географічним розташуванням та різноманітним природним потенціалом, має кілька індустріальних парків, які відіграють важливу роль у стимулюванні економічного розвитку регіону. Наявні індустріальні парки мають різноманітну спеціалізацію та спрямовані на залучення інвестицій, створення робочих місць та інтеграцію в сучасні виробничі процеси.

Табл. 1 надає детальну інформацію щодо кожного індустріального парку Закарпатської області.

Індустріальні парки Закарпатської області розташовані в різних районах (рис.1), що зумовлено як географічними, так і економічними особливостями регіону. В Ужгородському районі розташовані такі парки, як «Соломоново» та «Ужгород», що пояснюється близькістю до кордону з країнами ЄС і добре розвиненою транспортною інфраструктурою, зокрема міжнародними автомобільними та залізничними магістралями. Це сприяє розвитку експортоорієнтованих галузей і логістичних центрів.

У Берегівському районі парки, такі як «БФ Термінал» та «Мужай», мають вигідне розташування поблизу угорського кордону, що полегшує співпрацю із західними партнерами. У Тячівському районі, де розташовані парки «Марамуреш» і «Вестерн Індастріал», обрані території зосереджені на розвитку виробництва й переробної промисловості завдяки доступу до місцевих природних ресурсів і відносно меншій конкуренції.

У центральній частині області, в Мукачівському районі, розташований парк «ЕКО Мукачево», який спеціалізується на текстильній, харчовій промисловості та виробництві електричного устаткування. Це стратегічне місце дозволяє обслуговувати як внутрішній, так і зовнішній ринки. У Сваляві функціонує індустріальний парк «Енерджі груп», орієнтований на альтернативну енергетику, зберігання енергії та багато іншого.

Загалом, розташування індустріальних парків в області виглядає раціональним і стратегічно виваженим. Ужгород та Берегівський район обрані як центри для розвитку експорту та міжнародної торгівлі, завдяки їхньому прикордонному розташуванню. Парки у гірських районах, таких як Тячівський і Свалявський, орієнтовані на використання місцевих ресурсів і створення робочих місць для місцевого населення.

Таблиця 1

Перелік індустриальних парків Закарпаття

Назва	Місце розташування	Площа, га	План робочих місць	Ініціатор створення	Дата включення в реєстр
Індустриальний парк «Соломоново»	с. Соломоново, Ужгородський район	66,20	6000	ТОВ «Сезпарксервіс», ТОВ «Євромотор», ТОВ «Євроавтотек», ТОВ «РІК»	06.06.2014
Індустриальний парк «Марамуреш»	с. Біла Церква, Тячівський район	33,2063	2000	Солотвинська селищна рада Тячівського району	28.09.2023
Індустриальний парк «Ужгород»	м. Ужгород	10,1907	427	ТОВ «Ужбуд», ТОВ «Ужстав»	16.12.2022
Індустриальний парк «Вестерн Індастріал»	смт. Буштино, Тячівський район	21,6866	1100	ТОВ «ЗВ Девелопмент»	05.06.2023
Індустриальний парк «Френдлі Вінд Технолоджі»	територія Перечинської міської територіальної громади	16,5597	745	ТОВ «Френдлі Вінд Технолоджі»	01.08.2023
Індустриальний парк «БФ ТЕРМІНАЛ»	смт Батьово та с. Батрадь, Берегівський район	69,7	2000	ТОВ «БФ Термінал»	12.01.2024
Індустриальний парк «Тячів»	м. Тячів	61,4661	3100	Тячівська міська рада	24.05.2024
Індустриальний парк «Енерджі груп»	м. Свалява	10,0278	500	ТОВ «ВДЛ»	28.06.2024
Індустриальний парк «ЕКО Мукачево»	м. Мукачево	23,0915	900	ТОВ «Зі-Північ», ТОВ «Зі-Схід», ТОВ «Зі-Південь»	12.07.2024
Індустриальний парк «Мужай»	Берегівська ТГ	30,5955	427	-	05.12.2024

Складено авторами за [17]

Рис. Розташування індустриальних парків на території Закарпатської області

Складено авторами за [17]

Сфера діяльності індустриальних парків різноманітна (табл.2)

Автопромисловий сектор представлений лише в індустриальному парку «Соломоново», що спеціалізується на виробництві автомобілів. Це логічний вибір для Закарпаття через його географічне розташування поблизу кордону та

доступ до європейських ринків збуту. Такий напрям не є традиційним для регіону, але має значний потенціал завдяки сучасним інвестиціям.

Лісова, меблева та деревообробна промисловість розвинена у трьох індустриальних парках, зосереджених у районах із доступом до лісових ресурсів, таких як Тячівський район. Ця сфера є традиційною для Закарпаття завдяки багатим лісовим ресурсам, які здавна використовувалися для економічної діяльності.

Машинобудування представлено в парках «Марамуреш» і «Френдлі Вінд Технолоджі». Це новий і перспективний напрямок для регіону, що базується на розвитку високотехнологічного виробництва та орієнтується на інноваційні рішення, які можуть бути інтегровані в європейські виробничі ланцюги.

Складські та логістичні послуги зосереджені в парках «Марамуреш» і «Ужгород». Для прикордонного регіону такий напрям є раціональним і має перспективи через високу транспортну активність і потребу в ефективній логістиці для обслуговування міжнародних потоків.

Таблиця 2

Зведена таблиця сфер діяльності індустріальних парків Закарпатської області

№ з/п	Назва індустріального парку	Автопромисловий	Лісова та меблева, деревообробка	Машинобудівна	Складські та логістичні	Будівельні матеріали з глини, бетону, каменю	Металеві конструкції	Скло та вироби з нього	Металопластикові вікна, двері та подібне	Текстиль	Електричне устаткування	Харчова	Виробництво паперу та виробів з нього
1	«Соломоново»	+											
2	«Марамуреш»		+	+	+								
3	«Ужгород»				+	+							
4	«Вестерн Індастріал»					+	+	+					
5	«Френдлі вінд технології»			+									
6	«Бф термінал»		+										
7	«Тячів»		+					+					
8	«Енерджі груп»								+				
9	«Еко мукачево»									+	+	+	
10	«Мужай»	+					+					+	+
Разом		1	3	2	2	3	1	1	1	1	1	3	1

Складено авторами за [17]

Виробництво будівельних матеріалів розвинене в трьох парках, що свідчить про значний попит на такі продукти як у регіоні, так і в сусідніх країнах. Цей напрямок базується на наявних природних ресурсах, таких як глина, камінь та інші матеріали, і є традиційним для Закарпаття.

Харчова промисловість представлена у трьох індустріальних парках, які орієнтуються на перероблення місцевої аграрної продукції. Це також традиційний для Закарпаття напрямок, оскільки регіон має значний аграрний потенціал і багаті природні умови для виробництва якісної сировини.

Загалом, розвиток індустріальних парків у Закарпатті поєднує традиційні для регіону галузі, такі як лісова, деревообробна, будівельна та харчова промисловість, із сучасними та інноваційними напрямками, серед яких автопромисловість, машинобудування та логістика. Такий баланс сприяє ефективному використанню наявних ресурсів і відкриває нові

можливості для економічного зростання області.

На даний момент оцінка реальної економічної ефективності функціонування індустріальних парків є неможливою, оскільки більшість із них є новоствореними та перебувають у процесі будівництва інфраструктури.

У процесі дослідження виявлено ключові проблеми та виклики, з якими стикаються індустріальні парки Закарпаття (табл.3).

Існуючі стратегії розвитку індустріальних парків фокусуються переважно на залученні інвестицій та розвитку інфраструктури [18-20], але не враховують ефективного використання трудового потенціалу, зокрема високопрофесійних трудових кадрів з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Це свідчить про відсутність комплексного підходу до розвитку парків, що охоплює не лише матеріальні, але й людські ресурси.

Таблиця 3

Ключові проблеми та виклики, з якими стикаються індустріальні парки Закарпаття

Проблема/Виклик	Опис
Інфраструктурні обмеження	ІП стикаються з нестачею якісної інфраструктури, включаючи дороги, залізничні сполучення, водопостачання та електропостачання. Це особливо актуально для парків, розташованих у віддалених або менш розвинених районах.
Обмежений доступ до енергоресурсів	Проблеми з постачанням електроенергії, її нерівномірний розподіл та недостатня потужність мереж обмежують можливості для розширення виробництва. У деяких випадках це стає серйозним бар'єром для залучення нових інвесторів.
Відсутність достатнього фінансування	Розвиток індустріальних парків вимагає значних інвестицій у створення та модернізацію інфраструктури, залучення технологій та навчання персоналу. Обмежений доступ до державних і приватних джерел фінансування є значною перешкодою.
Кадровий дефіцит	Закарпатська область стикається з високим рівнем трудової міграції, що призводить до нестачі кваліфікованих кадрів для підприємств у парках. Це знижує конкурентоспроможність парків і ускладнює їхній розвиток.
Невизначеність законодавства	Зміни в нормативно-правовій базі, що регулює діяльність індустріальних парків, створюють ризики для інвесторів. Невизначеність щодо умов оподаткування, митних пільг та інших регуляторних аспектів ускладнює довгострокове планування.
Недостатній рівень координації між парками	Відсутність інтегрованої стратегії розвитку індустріальних парків на рівні області та країни призводить до конкуренції між парками, що замість синергетичного ефекту створює фрагментований підхід до їх розвитку.
Вплив зовнішніх факторів	Геополітична нестабільність, близькість до зони військових дій та економічні наслідки війни в Україні негативно впливають на здатність парків залучати міжнародних інвесторів і розвивати експортні можливості.
Екологічні виклики	Розвиток індустріальних парків пов'язаний із впливом на навколишнє середовище. Відсутність системного підходу до управління відходами та збереження екологічного балансу створює додаткові ризики для регіону.
Недостатня промоція та залучення інвесторів	На сучасному етапі ІП натрапляють на труднощі в просуванні своїх переваг серед потенційних інвесторів. Відсутність активної маркетингової стратегії зменшує обізнаність про можливості парків.

Таблиця 4

Переваги у залученні ВПО до роботи в індустріальних промислових парках

Переваги залучення ВПО	Опис
Стабільна зайнятість	Індустріальні парки пропонують широкий спектр вакансій, що дозволяє ВПО знайти роботу відповідно до своїх навичок та кваліфікації.
Економічний розвиток	Залучення ВПО сприяє розвитку місцевої економіки, збільшуючи виробництво та створюючи нові робочі місця.
Соціальна інтеграція	Робота в індустріальних парках допомагає ВПО інтегруватися в нові громади, встановлювати соціальні зв'язки та відчувати себе частиною суспільства.

Складено авторами

Таблиця 5

Алгоритм залучення ВПО до роботи в індустріальних парках

Етапи	Опис
Інформаційна кампанія	Проведення інформаційних кампаній серед ВПО про можливості працевлаштування в індустріальних парках.
Співпраця з місцевими органами влади та громадськими організаціями	Встановлення партнерських відносин для ідентифікації ВПО, які потребують працевлаштування, та надання їм необхідної підтримки.
Навчання та перекваліфікація	Організація програм навчання та перекваліфікації для ВПО.
Підтримка на робочому місці	Забезпечення підтримки на робочому місці, включаючи наставництво та консультування.

Складено авторами

Таблиця 6

Умови, які може запропонувати держава, регіон та роботодавці

Суб'єкт	Умови
Держава	Фінансова підтримка, податкові пільги, житлові програми.
Регіон	Інфраструктурна підтримка, підтримка місцевих ініціатив.
Роботодавці	Конкурентна заробітна плата, гнучкі умови праці, професійний розвиток.

Складено авторами

Таблиця 7

Шляхи розв'язання житлових питань для ВПО

Заходи	Опис
Будівництво соціального житла	Ініціювання будівництва соціального житла для ВПО поблизу індустріальних парків.
Пільгові кредити на житло	Надання пільгових кредитів на придбання житла для ВПО.
Тимчасове житло	Забезпечення тимчасового житла для ВПО на період пошуку постійного місця проживання.
Підтримка оренди житла	Надання фінансової підтримки для оренди житла, включаючи субсидії на оплату оренди.

Складено авторами

Один із ключових факторів для підвищення потенціалу індустріальних парків — це розв'язання проблеми кадрового дефіциту. Високий попит на обмежені кваліфіковані кадри, особливо у контексті новітніх технологій, може стати значною перешкодою для ефективного розвитку промислових підприємств.

Залучення внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які до війни працювали на промислових підприємствах сходу України, до роботи в індустріальних промислових парках є важливим аспектом соціальної та економічної інтеграції. Це не лише сприятиме забезпеченню стабільної зайнятості для ВПО, але й підтримує розвиток місцевої економіки. У табл.4-7 розглянуто основні переваги залучення ВПО, алгоритм їхнього працевлаштування, умови, які можуть

запропонувати держава, регіон та роботодавці, а також розв'язання житлових питань.

Залучення ВПО до роботи в індустріальних промислових парках вимагає комплексного підходу, що включає інформаційну підтримку, навчання, створення сприятливих умов праці та розв'язання житлових питань. Спільні зусилля держави, регіонів та роботодавців можуть забезпечити успішну інтеграцію ВПО та сприяти розвитку економіки країни. Важливо, щоб усі сторони працювали разом для створення умов, які дозволять ВПО відчувати себе частиною суспільства та мати можливість для професійного та особистого розвитку.

Для забезпечення успішної інтеграції ВПО в індустріальні промислові парки важливо використовувати різні методи залучення висококваліфікованих кадрів. Використання

бази центру зайнятості для залучення високопрофесійних кадрів до роботи в індустріальних парках може мати як переваги, так і недоліки. Однією з головних переваг є широка база даних, яка дозволяє знаходити кваліфікованих кадрів для різних галузей. Центри зайнятості мають велику кількість зареєстрованих безробітних та шукачів роботи, що забезпечує доступ до різних категорій працівників. Крім того, інформація обробляється державою, що надає певний рівень довіри та гарантій щодо надійності даних.

Однак є і певні недоліки використання бази центру зайнятості. Одним із них є недостатня спеціалізація — база часто містить дані загального характеру, що не завжди відповідає сучасним технічним та технологічним вимогам для роботи в індустріальних парках. Також іноді доступ до висококваліфікованих кадрів обмежений лише тими працівниками, які шукають роботу через безробіття, що не завжди відповідає потребам індустріальних парків. Крім того, центри зайнятості ведуть облік тих, хто звернувся за допомогою у пошуку роботи, проте багато людей, які бажають змінити роботу, не реєструються в цих центрах, і інформація про них відсутня. Це створює певні труднощі у підборі висококваліфікованих кадрів, особливо для індустріальних парків, які потребують спеціалістів з інженерними та виробничими навичками.

Для розв'язання цієї проблеми співпраця українських військово-цивільних адміністрацій

(ВЦА) тимчасово окупованих територій з індустріальними парками є важливим кроком для забезпечення працевлаштування ВПО з інженерними та виробничими навичками. ВЦА тимчасово окупованих територій, які підтримують населення, що евакуювалося в безпечні міста, можуть укласти угоди з індустріальними парками в інших регіонах для працевлаштування ВПО. Для цього необхідно створити бази даних, де ВПО зможуть зареєструвати свої навички та кваліфікації. Співпраця з роботодавцями забезпечить доступ до цих баз даних та допоможе у підборі відповідних кандидатів.

Розв'язання житлових питань є важливим аспектом для забезпечення ВПО можливості інтеграції у місцеві громади. ВЦА можуть ініціювати будівництво соціального житла для ВПО поблизу індустріальних парків. Забезпечення тимчасовим житлом на період пошуку постійного місця проживання, а також будівництво житла за різними програмами, сприятиме швидшій адаптації ВПО до нового життя.

В табл. 8 наведено перелік заходів, які потрібні для залучення високопрофесійних трудових кадрів до роботи в індустріальних парках.

Ці заходи допоможуть ВЦА ТОТ ефективно адаптувати висококваліфікованих ВПО до нових умов праці та забезпечити їхню соціальну та економічну інтеграцію.

Таблиця 8

Заходи щодо залучення високопрофесійних трудових кадрів до роботи в індустріальних парках

Заходи	Опис
Кооперація з індустріальними парками	Укладання угод з індустріальними парками для працевлаштування ВПО, розробка спільних програм працевлаштування.
Створення баз даних в адміністраціях	Реєстрація ВПО, створення баз даних навичок та кваліфікацій, співпраця з роботодавцями.
Навчання та перекваліфікація	Організація курсів та тренінгів, програми стажування для отримання практичного досвіду.
Підтримка на робочому місці	Впровадження програм наставництва та консультування, забезпечення соціальних гарантій та конкурентної заробітної плати.
Розв'язання житлових питань	Будівництво соціального житла, надання пільгових кредитів на житло, забезпечення тимчасового житла.
Моніторинг та оцінка	Регулярний моніторинг результатів, збір зворотного зв'язку, внесення коректив до програм.

Складено авторами

Висновки

Індустріальні парки Закарпаття мають значний потенціал для розвитку, що може суттєво вплинути на економічний розвиток регіону. Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

1. Індустріальні парки є важливим інструментом для стимулювання економічного зростання, залучення інвестицій та створення нових робочих місць. Вони сприяють розвитку інфраструктури та підвищенню конкурентоспроможності регіону.
2. Аналіз світового досвіду показує, що індустріальні парки відіграють ключову роль у регіональному розвитку, забезпечуючи сприятливі умови для бізнесу та інновацій. Використання найкращих практик може допомогти Закарпаттю ефективніше розвивати свої індустріальні парки.
3. На сьогодні в Закарпатті функціонує кілька індустріальних парків, які мають різну спеціалізацію та географічне розташування. Вони забезпечують зайнятість населення та сприяють розвитку місцевої економіки.
4. Дефіцит кадрів в індустріальних парках можна зменшити шляхом залучення інтелектуального капіталу ВПО. ВПО мають різноманітні навички та досвід, що може бути корисним для розвитку індустріальних парків.

Організація програм навчання та перекваліфікації для працівників індустріальних парків є ще одним важливим кроком, що дозволить підвищити їхню продуктивність та відповідність сучасним вимогам ринку праці. Підтримка інноваційних підприємств та високотехнологічних виробництв сприятиме підвищенню конкурентоспроможності індустріальних парків.

Створення бази даних висококваліфікованих потенційних працівників, які бажають змінити роботу, але не зареєстровані в центрах зайнятості дозволить розширити пул кандидатів та забезпечити більш точний підбір кадрів для індустріальних парків. Активне залучення ВПО до роботи в індустріальних парках, завдяки їхньому високому рівню кваліфікації та досвіду, може суттєво підвищити конкурентоспроможність регіону. Це включає створення сприятливих умов для працевлаштування та підтримки ВПО на всіх етапах їхньої інтеграції.

Практичні результати роботи можуть бути використані для розробки регіональних

стратегій розвитку промислових кластерів і вдосконалення механізмів кадрового забезпечення підприємств індустріальних парків.

Запропоновані заходи можуть бути застосовані місцевими органами влади, державними інституціями та підприємствами для ефективного розвитку промислового потенціалу Закарпаття.

Література

1. Закон України «Про індустріальні парки» (№ 5018-VI від 21.06.2012). Вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 19.12.2024).
2. UNIDO (United Nations Industrial Development Organization). Документи та рекомендації щодо створення індустріальних парків. URL: <https://www.unido.org> (дата звернення 19.12.2024).
3. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). Дослідження та рекомендації з розвитку індустріальних кластерів та парків. URL: <https://www.oecd.org> (дата звернення 19.12.2024).
4. Портер М. Е. Конкурентна стратегія. Техніки аналізу галузей і конкурентів. Київ: Наш формат, 2019. 386 с.
5. Vermeulen B., Paier M. Innovation networks for regional development: Concepts, case studies, and agent-based models. New York: Springer, 2017. URL: <https://DOI:10.1007/978-3-319-43940-2> (дата звернення 19.12.2024).
6. Гарбар Ж. В., Гарбар В. А. Індустріальні парки як інструмент регіонального розвитку. Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. пр. 2020. Вип. 9(232). С. 73–88. URL: <http://sel.vtei.edu.ua/card.php?id=30159> (дата звернення 19.12.2024).
7. Андрієнко О. А. Проблеми і перспективи розвитку індустріальних парків як рушійної сили повоєнного відновлення України. URL: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-278-47-55> (дата звернення 19.12.2024).
8. Індустріальні парки в системі інвестиційної безпеки держави: теорія та практика. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2018. Вип. 4(16). С. 32–40. URL: <https://DOI:10.29038/2411-4014-2018-04-32-40> (дата звернення 19.12.2024).
9. Tianjiao Yi. Research on the development of industrial parks in China and suggestions for future policies. 2018. URL: <https://DOI:10.2991/icmess-18.2018.367> (дата звернення 19.12.2024).
10. Falahatdoos S., Wang X. Industrial park role as a catalyst for regional development: Zooming on Middle East countries. Land. 2022. № 11(8). Article

1357. URL: <https://DOI:10.3390/land11081357> (дата звернення 19.12.2024).
11. Krajewska J. Development and sustainability: A case study of the Industrial Park EURO-PARK Koberzyce in Poland. *Buildings*. 2024. № 14(4). URL: <https://DOI:10.3390/buildings14040862> (дата звернення 19.12.2024).
 12. Wiedermann K., Trojak A. Special economic zones and industrial zones in the shaping of regional economic development on the example of Poland and the Czech Republic. URL: <https://DOI:10.24917/20801653.12.11> (дата звернення 19.12.2024).
 13. Світовий банк. Дослідження економічного впливу індустріальних парків. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення 19.12.2024).
 14. Problems of industrial parks development in Ukraine in the third year of the war.. GMK Center. URL: <https://gmk.center.ua/posts/problemy-rozvytku-industrialnykh-parkiv-v-ukraini-na-tretomu-rotsi-vijny/> (дата звернення 19.12.2024)
 15. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#Text> (дата звернення 19.12.2024).
 16. Popa M. G. Industrial parks, a possible tool for rural development. 2023. URL: <https://DOI:10.24818/CAFEE/2022/11/05> (дата звернення 19.12.2024).
 17. Сайт Міністерства економіки України, Перелік індустріальних парків, включених до Реєстру індустріальних парків. URL: <https://me.gov.ua/view/63d743c9-1f74-4407-9d5b-59cd31441f2e> (дата звернення 19.12.2024)
 18. Петрик Р. Б., Маркевич О. М., Соколов О. О., Лагойда Ю. С., Попаденко В. С., Клебан Б. Р. Стратегія державної підтримки промисловості України в умовах війни. Академічні візії, 2024. (27). URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/892> (дата звернення 19.12.2024)
 19. Огренич Ю., Кармазіна В. Роль технологічних та індустріальних парків у забезпеченні інноваційної діяльності підприємств і залученні інвестицій в економіку України. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка, 2023. (16), 147-158. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.20> (дата звернення 19.12.2024)
 20. Гуцан Т. Г., Мельникова О. В. Тенденції інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану. Галицький економічний вісник, 2024. 87(2), URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/45112> (дата звернення 19.12.2024)

References

1. Zakon Ukrainy «Pro industrialni parky» (№ 5018-VI vid 21.06.2012) [Law of Ukraine "On Industrial Parks" (No. 5018-VI from 21.06.2012)]. Websait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed December 19, 2024).
2. UNIDO (United Nations Industrial Development Organization). Dokumenty ta rekomendatsii shchodo stvorennia industrialnykh parkiv [Documents and recommendations on the creation of industrial parks]. Available at: <https://www.unido.org> (accessed December 19, 2024).
3. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). Doslidzhennia ta rekomendatsii z rozvytku industrialnykh klasteriv ta parkiv [Research and recommendations on the development of industrial clusters and parks]. Available at: <https://www.oecd.org> (accessed December 19, 2024).
4. Porter M. E. Konkurentna stratehiia. Tekhniki analizu haluzei i konkurentiv [Competitive Strategy. Techniques for Analyzing Industries and Competitors]. Kyiv: Nash format, 2019. 386 s.
5. Vermeulen B., Paier M. Innovation networks for regional development: Concepts, case studies, and agent-based models. New York: Springer. 2017. Available at: <https://DOI:10.1007/978-3-319-43940-2> (accessed December 19, 2024).
6. Garbar Zh. V., Garbar V. A. Industrialni parky yak instrument rehionalnoho rozvytku [Industrial parks as a tool for regional development]. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini: zb. nauk. pr., 2020. Vyp. 9(232), pp. 73–88. Available at: <http://sel.vtei.edu.ua/card.php?id=30159> (accessed December 19, 2024).
7. Andrienko O. A. Problemy i perspektyvy rozvytku industrialnykh parkiv yak rushiinoi syly povoiannoho vidnovlennia Ukrainy [Problems and prospects of industrial parks development as a driving force for post-war recovery of Ukraine]. 2024. Available at: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-278-47-55> (accessed December 19, 2024).
8. Industrialni parky v systemi investytsiinoi bezpeky derzhavy: teoriia ta praktyka [Industrial parks in the system of state investment security: theory and practice]. Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky, 2018. Vyp. 4(16), pp. 32–40. Available at: <https://DOI:10.29038/2411-4014-2018-04-32-40> (accessed December 19, 2024).
9. Tianjiao Yi. Research on the development of industrial parks in China and suggestions for future policies. 2018. Available at: <https://DOI:10.2991/icmess-18.2018.367> (accessed December 19, 2024).

10. Falahatdoos S., Wang X. Industrial park role as a catalyst for regional development: Zooming on Middle East countries. *Land*, 2022. no. 11(8), Article 1357. Available at: <https://DOI:10.3390/land11081357> (accessed December 19, 2024).
11. Krajewska J. Development and sustainability: A case study of the Industrial Park EURO-PARK Koberzyce in Poland. *Buildings*, 2024. no. 14(4). Available at: <https://DOI:10.3390/buildings14040862> (accessed December 19, 2024).
12. Wiedermann K., Trojak A. Special economic zones and industrial zones in the shaping of regional economic development on the example of Poland and the Czech Republic. 2024. Available at: <https://DOI:10.24917/20801653.12.11> (accessed December 19, 2024).
13. Svitovyi bank [World Bank]. Doslidzhennia ekonomichnoho vplyvu industrialnykh parkiv [Research on the economic impact of industrial parks]. Available at: <https://www.worldbank.org> (accessed December 19, 2024).
14. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo stvorennia spriyatlyvykh umov dlia diialnosti industrialnykh parkiv v Ukraini» [Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine regarding the creation of favorable conditions for the activities of industrial parks in Ukraine"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#Text> (accessed December 19, 2024).
15. Popa M. G. Industrial parks, a possible tool for rural development. 2023. Available at: <https://DOI:10.24818/CAFEE/2022/11/05> (accessed December 19, 2024).
16. Sait Ministerstva ekonomiky Ukrainy, Perelik industrialnykh parkiv, vkluchenykh do Reiestru industrialnykh parkiv [Website of the Ministry of Economy of Ukraine, List of industrial parks included in the Register of industrial parks]. Available at: <https://me.gov.ua/view/63d743c9-1f74-4407-9d5b-59cd31441f2e> (accessed December 19, 2024).
17. Problems of the Development of Industrial Parks in Ukraine in the Third Year of War. GMK Center. URL: <https://gmk.center/ua/posts/problemy-rozvytku-industrialnykh-parkiv-v-ukraini-na-tretomu-rotsi-vijny/> (accessed December 19, 2024).
18. Petryk, R. B., Markevych, O. M., Sokolov, O. O., Lahoida, Y. S., Popadenko, V. S., & Kleban, B. R. Stratehiia derzhavnoi pidtrymky promyslovosti Ukrainy v umovakh viiny [Strategy of State Support for Industry in Ukraine under Wartime Conditions]. *Akademichni viziï – Academic Visions*, 2024. (27). URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/892> (accessed December 19, 2024).
19. Ohrenych, Yu., & Karmazina, V. Rol tekhnologichnykh ta industrialnykh parkiv u zabezpechenni innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv i zaluchenni investysii v ekonomiku Ukrainy [The Role of Technological and Industrial Parks in Ensuring Innovative Activity of Enterprises and Attracting Investments into Ukraine's Economy]. *Tavriyskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika – Tavria Scientific Bulletin. Series: Economics*, 2023. (16), 147-158. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.20> (accessed December 19, 2024).
20. Hutsan, T. H., & Melnykova, O. V. Tendentsii investysiinoy pryvablyvosti Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Trends in Ukraine's Investment Attractiveness under Martial Law]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Halych Economic Bulletin*, 2024. 87(2), 30–39. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/45112> (accessed December 19, 2024).

Olshansky O.V., Maslosh O.V., Podkuiko V.M.
The potential of industrial parks in Zakarpattia: current state and development prospects

The article is dedicated to exploring the potential and prospects for the development of industrial parks in the Zakarpattia region as an effective tool for regional development. It analyzes international experience in the creation and management of industrial parks, identifying key factors for their successful operation. The main prerequisites for the development of industrial parks in Zakarpattia are identified.

Based on current data, an analysis of the specialization of existing industrial parks is conducted. The main problems hindering the development of industrial parks are identified, including imperfect regulatory frameworks, insufficient state support, limited funding, and infrastructural challenges. It is established that addressing these issues will enhance the efficiency of industrial parks and their attractiveness to investors.

A concept for involving the intellectual capital of internally displaced persons (IDPs) in the development of industrial parks through the creation of a centralized database and the implementation of adaptation programs is proposed. Special attention is given to the opportunities for involving the intellectual capital of IDPs to strengthen the labor potential of industrial parks. The necessity of creating a database of highly qualified IDPs who are not working in their field is substantiated, which will optimize personnel provision. A comprehensive approach to the integration of IDPs is proposed, including informational support, professional training, adaptation programs, and the creation of favorable working conditions. Developing partnerships with universities and educational institutions will ensure the preparation of qualified personnel, contributing to the long-term competitiveness of industrial parks and the economic growth of the region.

Addressing the identified problems and leveraging the intellectual capital of IDPs will enable the Zakarpattia region to enhance its industrial potential and attract more investments. The proposed measures are expected to have a significant impact on the socio-economic development of the region, fostering sustainable growth and improving the quality of life for its residents.

Keywords: *industrial parks, regional development, internally displaced persons (IDPs), staffing, Zakarpattia region.*

Ольшанський Олександр Вікторович – д.н. з держ. упр., професор, завідувач кафедри економіки і підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Маслош Ольга Володимирівна – к.х.н, доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Подкуйко Валерій Миколайович – здобувач першого (бакалаврського) рівня освіти кафедри економіки і підприємництва Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Стаття подана 13.12.2024.